

Adrian Pășcuță

DESPRE RROMII DIN TIMIȘ

Copyright © 2012, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PĂȘCUȚĂ, ADRIAN

Despre rromii din Timiș / Adrian Pășcuță. - București :

Pro Universitaria, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-439-9

323.1(=214.58)(498-35 Timiș)

Referenți științifici:

Conf. univ. dr. Teodor Mircea Alexiu

Prof. univ. dr. Marian Preda

INTRODUCERE

Ignorați multă vreme de specialiști dar și de societate în general, rromii încep să devină unul din subiectele tot mai prezente. Mass-media, opinia publică, politicienii și cercetătorii din domeniul social sunt tot mai interesați să cunoască în detaliu situația și evoluția comunităților de rromi. Având în vedere faptul că fără o diagnoză corectă și cât mai completă nu pot fi identificate soluții eficiente pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă rromii am încercat să observ și să prezint situația rromilor din județul Timiș. Am selectat în acest sens 48 de localități. Am ales în mod special orașele și comunele în care cu ocazia recensământului din 2002 s-au autoidentificat ca rromi un număr mare de locuitori dar am cuprins în cercetare și câteva localități în care există comunități mici sau foarte mici. Conform datelor ultimului recensământ în cercetarea pe care am realizat-o am cuprins peste 75% din rromii din județul Timiș. Nu am pretenția că am epuizat un subiect atât de generos dar consider că lucrarea de față este un început bun atât pentru decidenții locali cât și pentru realizarea unui proiect mai larg care vizează realizarea unui atlas al comunităților de rromi din Timiș. Cercetarea a fost efectuată în anul 2010.

Localitățile cuprinse în cercetare sunt Timișoara, Lugoj, Ciacova, Deta, Făget, Gătaia, Jimbolia, Recaș, Sânnicolau Mare, Becicherecu Mic, Belinț, Birda, Bucovăț, Cărpiniș, Cenad, Checea, Chevereșu Mare, Comloșu Mare, Coșteiu,

Dudeștii Noi, Dudeștii Vechi, Fibiș, Ghilad, Giarmata, Giera, Iecea Mare, Jebel, Lenauheim, Liebling, Livezile, Lovrin, Mașloc, Moșnița Nouă, Pădureni, Periam, Pesac, Pișchia, Racovița, Saravale, Satchinez, Săcălaz, Sânpetru Mare, Șag, Șandra, Știuca, Tomești, Tomnatic, Voiteg.

Pentru a avea o imagine cât mai reală am realizat mai multe vizite în localitățile selectate, am aplicat interviuri structurate autorităților locale (în special primari, asistenți sociali, consilieri locali, experți rromi, promotori locali) și nestructurate locuitorilor rromi și nerromi, oamenilor de afaceri din zonă, profesorilor, învățătorilor și educatorilor, reprezentanților poliției și ai bisericilor. Pe lângă metodele amintite anterior, studiul documentelor (în special a celor oferite de primărie și școli) și observația a completat informațiile obținute.

La nivel județean, analiza documentelor s-a concentrat pe studierea datelor oferite de recensământul din 2002 (deocamdată singurele date oficiale privind comunitățile de rromi), pe informațiile oferite de Inspectoratul Școlar al Județului Timiș (în special de Inspectorul Școlar pentru Rromi) și pe cele furnizate de Prefectura Timiș prin intermediul Biroului pentru Rromi.

CAPITOLUL 1

INFORMAȚII GENERALE DESPRE RROMII DIN JUDEȚUL TIMIȘ

Județul Timiș este cel mai întins județ din România și unul din cele mai populate. În 2002, cu ocazia recensământului populației în Timiș au fost identificați 677.926 locuitori din care 16.084 (2,37% din total) rromi. Deși populația județului este formată în proporție covârșitoare de români (83,43%) toleranța și acceptarea altor etnii este o realitate recunoscută atât pe plan național cât și internațional. În Timiș, alături de români și rromi locuiesc 50.556 de maghiari (7,45%), 14.174 germani (2,09%), 13.273 sârbi (1,95%), 7.321 ucraineni (1,08%), 5.562 bulgari (0,8%) și 1.908 slovaci (0,28%) restul minorităților fiind mai puțin numeroase. Rromii reprezintă deci, conform datelor oficiale, a treia minoritate etnică din Timiș, tendința fiind de creștere.

În 2002, rromii din Timiș declarau că aparțin cultului:

- ortodox – 11.062
- romano-catolică – 2942
- penticostală – 1359
- greco-catolică – 275
- reformată – 109
- baptistă – 101
- adventistă - 93

Limba maternă a rromilor din Timiș în anul 2002 era:

- rromani – 10.344
- română – 5.592
- maghiară – 125
- germană – 13
- altă limbă – 10

Se observă că, în Timiș, spre deosebire de restul țării, limba rromani este vorbită de majoritatea rromilor.

Numărul rromilor și al principalelor minorități etnice, în localitățile din județul Timiș, conform recensământului din 2002, este reflectat în tabelul următor:

Localitatea	Populația	Români	Maghiari	Rromi	Ucraineni	Germani	Sârbi
Timișoara	317660	271677	24287	3062	762	7157	7210
Lugoj	44636	37043	4272	1032	701	1319	44
Buziaș	7772	6791	316	270	26	281	9
Deta	6423	4140	1152	227	25	392	328
Jimbolia	11136	8068	1643	771	15	515	53
Sănnicolau Mare	12914	9917	1209	364	43	411	463
Ciacova	7285	5850	613	426	43	191	151
Recaș	8560	6514	936	253	21	116	581
Gătaia	8103	6291	956	108	48	124	112
Făget	7213	6589	335	14	203	62	2
Balinț	1751	1181	477	68	16	7	1
Banloc	4525	3421	235	288	316	75	185
Bara	378	367	8	1	2	0	0
Bârna	1573	1036	3	0	534	0	0
Beba Veche	1600	979	567	30	1	19	1
Becicherecu I Mic	4812	4296	67	196	77	92	69
Belinț	3045	2990	31	1	3	18	2
Bethausen	3033	2796	62	0	152	18	2
Biled	6297	5715	182	192	6	174	7
Bogda	470	434	8	3	12	11	2

Boldur	2567	2446	51	13	50	6	0
Brestovăț	818	589	19	0	0	16	43
Cărpiniș	7166	6196	283	540	6	124	9
Cenad	4249	2820	657	367	18	48	320
Cenei	4799	3051	435	569	4	81	586
Chevereșu Mare	1910	1343	207	210	6	3	6
Comloșu Mare	4806	3564	52	949	11	151	15
Coștei	3830	3171	501	132	6	12	1
Criciova	1716	1472	6	15	218	1	1
Curtea	1323	1275	7	36	3	2	0
Darova	3208	2800	31	5	350	12	2
Denta	3187	1940	314	83	45	25	172
Dudeștii Vechi	5789	2239	330	177	21	45	17
Dumbrava	2797	2244	530	2	13	7	0
Dumbrăvița	2693	1576	1054	3	8	32	13
Fârdea	1919	1845	3	48	19	1	1
Foeni	1713	1274	299	6	0	2	129
Găvojdia	3169	2752	42	32	310	17	1
Ghiroda	4907	4531	260	32	7	25	26
Ghizela	1302	1219	52	5	10	14	1
Giarmata	5407	5069	144	108	37	23	6
Giera	1321	855	276	88	6	32	64
Giroc	4295	4060	112	31	8	61	16
Giulvăz	3022	2396	72	175	10	38	327
Jamu Mare	3327	2893	243	73	5	63	6
Jebel	5350	4884	66	344	2	28	14
Lenauheim	5676	4617	99	727	21	193	8
Liebling	3735	3368	176	142	5	32	2
Lovrin	8932	7557	259	470	116	445	22
Mănăștiur	1781	1597	104	52	25	3	0
Margina	2356	2188	35	10	104	7	1
Mașloc	3985	3386	155	98	307	31	6

Moravița	2393	2086	122	64	8	52	48
Mošnița Nouă	4298	3530	598	114	6	20	5
Nădrag	2928	2540	122	0	28	220	2
Nițchidorf	1583	1457	29	7	65	21	0
Ohaba Lungă	1225	1168	10	35	12	0	0
Orțișoara	4080	3775	155	43	20	63	7
Peciu Nou	4992	3773	113	43	80	53	926
Periam	6626	5802	134	444	6	173	45
Pietroasa	1174	1173	0	0	1	0	0
Pișchia	3006	2805	66	56	40	18	11
Racovița	3295	3150	47	25	63	4	2
Remetea Mare	3521	3263	122	86	16	16	3
Sacoșu Turcesc	3156	2686	215	223	5	21	2
Satchinez	4638	4098	54	351	14	79	30
Săcălaz	6273	5903	92	73	5	40	152
Sânandrei	5371	4953	141	25	67	148	16
Sânmihaiu Român	4396	4130	132	40	4	66	9
Sânpetru Mare	5844	4238	53	709	20	41	769
Secaș	306	303	0	0	1	1	0
Șag	4506	3690	468	97	7	155	73
Știuca	1838	639	6	0	1170	18	0
Teremia Mare	4148	3652	280	105	12	78	9
Tomești	2261	2197	37	0	1	22	0
Topolovățu Mare	2871	2510	62	37	14	28	220
Formac	2737	1480	1158	13	9	8	4
Traian Vuia	2241	2015	52	118	51	5	0
Uivar	4421	2980	1255	147	6	56	12
Variaș	6117	4128	583	274	263	55	789

Victor Vlad Delamarina	2913	2107	43	73	569	81	1
Voiteg	2427	2136	174	34	1	70	4

După cum se vede rromii locuiesc în 74 de localități din cele 82 existente în județul Timiș în anul 2002. În Timiș nu există localitate în care rromii să fie etnia cea mai numeroasă dar există:

- 16 localități în care rromii reprezintă al doilea grup etnic (Becicherecu Mic, Biled, Cărpiniș, Cenei, Chevereșu Mare, Comloșu Mare, Curtea, Fârdea, Jebel, Lenauheim, Lovrin, Ohaba Lungă, Periam, Sacoșu Turcesc, Satchinez și Traian Vuia)

- 24 localități în care rromii constituie al treilea grup etnic (Ciacova, Jimbolia, Balinț, Banloc, Beba Veche, Cenad, Coștei, Criciova, Dudeștii Vechi, Ghiroda, Giarmata, Giera, Giulvăz, Jamu Mare, Liebling, Mănăștiur, Moravița, Moșnița Nouă, Pișchia, Remetea Mare, Sânpetru Mare, Teremia Mare, Tormac și Uivar)

- 15 localități în care rromii formează al patrulea grup etnic (Lugoj, Recaș, Denta, Foeni, Găvojdia, Giroc, Margina, Mașloc, Orțișoara, Racovița, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Topolovățu Mare, Victor Vlad Delamarina și Voiteg)

După anul 2002, în Timiș au fost (re)înființate următoarele comune: Birda, Bucovăț, Cenei, Checea, Fibiș, Gottlob, Iecea Mare, Otelec, Parța, Pădureni, Pesac, Șandra, Tomnatic, Valcani.

Din 2002 până în prezent numărul rromilor a crescut estimările oficiale ridicând numărul rromilor din județ la un nivel dublu față de cel înregistrat la recensământ. Se pare că în prezent rromii reprezintă 6-7% din populația județului.

Diferența foarte mare este dată atât de natalitatea ridicată a rromilor cât și de creșterea numărului rromilor care își asumă public identitatea etnică. Migrația internă poate avea și ea o anumită influență, Timișul fiind un județ care atrage locuitori din zonele învecinate.

La nivel județean, în subordinea prefectului județului Timiș există un Birou pentru Rromi. Sarcinile care revin acestui compartiment sunt legate în special de realizarea unor rapoarte și statistici. Reprezentantul rromilor în cadrul prefecturii Timiș are și sarcina de a facilita accesul rromilor în cadrul instituțiilor oficiale și de a contribui la rezolvarea problemelor cu care se confruntă rromii din județ.

Tot la nivel județean există un inspector pentru rromi. Fișa postului spune că inspectorul pentru rromi:

- realizează școlarizarea copiilor/tinerilor rromi la toate nivelurile de învățământ, antrenând toți factorii din rețeaua școlară și administrațiile publice locale, inclusiv prin forme de învățământ alternativ și complementar

- urmărește adecvarea învățământului la specificul etniei rromilor

- aplică reglementările existente în domeniul învățământului la specificul etniei rromilor

- organizează și propune cursuri de formare inițială și continuă la nivelul unităților școlare

- sprijină și coordonează promovarea limbii și tradiției etniei rrome, inclusiv prin introducerea de ore de limbă maternă rromani

- semnalează și propune soluții în vederea asigurării bazei tehnico-materiale în școli cu copii rromi

- recomandă și îndrumă relația cadru didactic-părinți rromi-elevi rromi (inclusiv prin mediatorii școlari)